

Kärleken till nytta

Predikan av pastor Göran Appelgren

(Läsningar: Luk 14:1-32; AC 6388, 6393. Se sista sidan!)

“När någon bjuder dig på bröllop, ta då inte den främsta platsen vid bordet. Kanske någon av gästerna är mer ansedd än du.” (Luk 14:8)

Komma med något gott

Jesus gick på sabbaten ”in för att äta hos en av de ledande fariséerna.” (Luk 14:1) Vi kan tänka oss att Han ville komma med något gott till dem. Ja, han kom verkligen med något gott till dem. Han visade för dem vad Han hade kraft att göra. De kunde ha lärt sig något av Honom. De kunde till och med – med sina kunskaper i Ordet – ha börjat öppna sig för det faktum att Han var den Messias som de väntade på.

Botande

Jesus kom med något gott. ”Och se, en man som led av vatten i kroppen stod framför honom. Jesus frågade de laglärdade och fariséerna: ’Är det tillåtet att bota sjuka på sabbaten eller är det inte tillåtet?’ Men de teg. Han rörde då vid mannen och botade honom och lät honom sedan gå.” (Luk 14:2-4)

Det var något gott Jesus kom med till dem. Men fariséerna lät sig inte bli berörda: ”De teg.”

Liknelser

När Jesus gav dem en liknelse för att öppna deras hjärta var de fortfarande stumma: ”Han sade till dem: ’Om någon av er har en son eller så bara en ox som faller i en brunn, skulle han då inte genast dra upp honom även om det vore sabbat?’ Det kunde de inte svara på.” (Luk 14:5-6)

De kunde bara se lagens blinda föreskrifter: på sabbaten ska man vila från allt sitt arbete. Punkt slut. Jesus bröt mot lagen. ”De vaktade på honom.” De ville inte öppna sig.

Två betydelsenivåer

Vad Herren försöker göra med dem är att se att lagen ska tillämpas, inte bara läras in. Lagen ska leda till goda gärningar. Genom att göra goda gärningar på sabbaten pekar Herren på två saker, den ena mera direkt och påtaglig. Den andra ligger på ett mycket djupare plan.

Den direkta tillämpningen är att vara barmhärtig och hellre se den goda gärningen äga rum än att upphöja kunskap till något som tvingar människohjärtat att bli kallt.

Vi återkommer snart till det som ligger på ett djupare plan.

Kapitlet igenom utmanar Jesus fariséerna i deras tänkesätt. Han utmanar oss också. Om vi stelnar i en tro som bara är kunskap och inte tillämpning, så syndar vi lika mycket som fariséerna.

De främsta platserna

Han hade sett deras kyla inför den goda gärning Han hade gjort genom att bota mannen som led av vatten i kroppen. Nu märkte Han samtidigt ”hur gästerna valde ut de främsta platserna”. Då ”berättade Han en liknelse för dem” för att få dem att vakna upp.

“När någon bjuder dig på bröllop, ta då inte den främsta platsen vid bordet. Kanske någon av gästerna är mer ansedd än du.” (Luk 14:8) Ett sådant påstående gick rakt emot den ingrodda känsla av självgodhet som fariséerna hade. De såg sig som förmer än det vanliga folket. Naturligtvis skulle de sätta sig på de bästa platserna.

Återigen säger Herren något om oss människor men på två olika nivåer, en mer direkt tillämpbar, och en som vi måste fundera djupare på för att upptäcka.

Ett anständigt beteende är att inte vara framfusig och tycka att man är bättre än andra. En försiktig, ödmjuk hållning leder oftast till det bästa resultatet. Det är därför vi ständigt talar på våra barn om att inte tränga sig före, vänta på sin tur och liknande. Vi vill lära dem något om livet, något vi vet är rätt.

Jesus försöker säga samma sak till fariséerna. Det finns många skäl till varför en viss person ska stå i främsta ledet, komma först, bli serverad först osv, flytta upp till den främsta platsen. Läraren går först in i klassrummet för att ha uppsikt och för att ordna inför lektionen. Ambulansen får tränga sig före för att det är någon som snabbt behöver komma till en läkare.

Nytta

Det som det handlar om är det vi kallar *nytta*. Vi vill att läraren ska kunna använda sin tid på ett verkningsfullt sätt. Vi vill att den sjuke ska få vård och komma på fötter så fort som möjligt. Vi ser ett överordnat värde i beslutet om vem som ska ”ta den främsta platsen vid bordet”. Det värdet kallar vi nytta.

Så vad Herren säger här, är att fariséerna inte bidrar med nytta. De är enbart upptagna av sin egen klokhet och vill inte se goda gärningar utföras. De ska därför sätta sig längst ner, för det finns andra som anses mer värdiga av den som ”bjuder dig på bröllop”.

Jesus avslutar liknelsen med skarpa ord till dem: ”Ty var och en som upphöjer sig skall bli förödmjukad.”

Bjuda in till middag

Sedan fortsätter Han att ge dem exempel på ett nyttigt och onyttigt beteende. Vi får exemplet med att bjuda på middag. Den som är mer självisk bjuder dem som kommer att bjuda igen. Den som är osjälvisk bjuder ”fattiga och krympingar, lama och blinda.” (Luk 14:13) De som bjuder dessa är osjälviska eftersom sådana gäster inte ”kan ge ... något tillbaka.” (Luk 14:14)

Samma sak här: Jesus säger något direkt men också något på ett djupare plan. Var och en kan ta till sig, att man kan hålla själviskheten i schack genom att inte alltför mycket tänka på vilka gästtjänster man kan få.

Uppvaknande

Men efter det här exemplet var det ”en av gästerna” som kom på bättre tankar. Något hände i hans själ. Han sa. ”Salig är den som får bli bordsgäst i Guds rike.” (Luk 14:15)

Berättelsen fortsätter sedan med att Jesus vänder sig just till honom, men alla andra hörde förstas vad Han sa. Han fortsätter att peka ut de människor som inte är beredda att följa sina andliga insikter i handling. Vi hör exemplet om mannen som ”ville ordna en festmåltid och bjöd många gäster”. Budskapet gick ut till alla inbjudna: ”Kom, nu är allt färdigt.”

Måltider, bröllop

Det handlar om måltider i samtliga exempel. Ja, Jesus gick ju in till en av fariséerna för att äta. Det handlar delvis om bröllopsmåltider. Båda sakerna, måltider och bröllop pekar på något som har med förbindelse att göra. I och med

bröllopet förenas man och kvinna. I den högre meningen handlar det om kyrkans förening med Herren.

"Ty tiden har kommit för Lammets bröllop, och hans brud har gjort sig redo." (Upp 19:7) "Och jag såg den heliga staden, det nya Jerusalem, komma ner från himlen, från Gud, redo som en brud, smyckad för sin brudgum." (Upp 21:2) "Kom, jag skall visa dig bruden, Lammets hustru." (Upp 21:9) "Och Anden och bruden säger: Kom!" (Upp 22:17)

Och måltider har också med förening att göra. Nattvarden är det yttersta och starkaste tecknet på individens förening med Herren. I Uppenbarelseboken har vid de klara orden om hur Herren förenas med människan symboliskt genom en måltid, efter att hon har valt att ta steget fullt ut: "Se, jag står vid dörren och klappar på. Om någon hör min röst och öppnar dörren, skall jag gå in till honom och hålla måltid med honom och han med mig." (Upp 3:20) Om vi tittar på sammanhanget för den versen, är det så tydligt att det handlar om att skydda det onda och välja det goda, att vilja det goda. Texten före och efter lyder: "Var därför ivrig och omvänd dig. ... Den som segrar skall få sitta hos mig på min tron" (Upp 3:19-21)

Fariséerna inbjudna

Det var fariséerna som var inbjudna till måltiden i liknelsen. De hade kunskaper. Därför bjöds de in till att bekräfta att de ville vara förenade med Herren i goda gärningar. Men hur reagerade de: "Men de började alla ursäktas sig." Varför frågar vi. Jo, därför att:

Fariséerna inte ville se "mannen som led av vatten i kroppen" bli botad. Fariséerna ville inte gå med på att rädda ett barn eller en oxe på sabbaten. Fariséerna ville ha de främsta platserna utan att först be om det. Fariséerna föredrog att bjuda dem som bjöd tillbaka. Därför ville fariséerna inte komma till det bord som Herren dukat upp åt dem. Fariséerna älskar det egna mer än Herren

De sjuka kommer

Liknelsen fortsätter med att tjänarna går ut för att finna andra som är beredda att komma till måltiden:

"Gå genast ut på gator och gränder i staden, och för hit fattiga och krympingar, blinda och lama."

Det finns en underton i kapitlet, som pekar på en helt annan hållning än den fariséerna har. Det finns en hållning, ett själsligt tillstånd hos en del människor som är mottagligt, öppet och bejakande: "För hit fattiga och krympingar, blinda och lama."

Dessa sjukdomstillstånd är symboler, motsvarigheter till andliga tillstånd, där människan känner att hon är i behov av Herren, i behov av sanningar som kan upplysa och förändra. De kommer mer än gärna till Herrens måltid. De vill bli förenade med Herren, deras Frälsare, världens Frälsare.

"De som är i det goda men inte samtidigt i sanningar, [är] av okunnighet i falskheter .... Därför finns det i sådana falskheter inte något ont ... Och eftersom falskheterna är milda och böjliga, så har dessa människor förmågan att ta emot sanningar, och de tar också emot dem när de får undervisning." (AC 9192:2,7)

Medan fariséerna är fastlåsta, är de "fattiga, krympingarna, de blinda och lama" öppna för goda råd. De lyssnar på det som sedan kommer i kapitlet som svar på hur man i sitt inre kan bejaka Herren: "Den som inte bär sitt kors och följer Mig kan inte vara Min lärjunge." (Luk 14:27)

Bära sitt kors

Att "bära sitt kors" är att ta avstånd från allt det som man ser i sina tankar och känslor som är emot Guds ordning, som inte stämmer överens med Guds Ord. Att "bära sitt kors" är att ta till sig sanningarna och sedan följa dem i handling – tvärtemot den fariséiska hållningen som är att veta men inte vilja. Det är just detta som de sista orden i kapitlet handlar om: "Salt är bra, men om saltet mister sin sälta, hur skall man då göra det salt igen?"

På ett djupare plan

"Saltet" står för en människa som har sanningar och som vill tillämpa dessa sanningar i goda gärningar. (se .AC 9207) Ett annat uttryck för detta är att vilja göra nytta. Sanningen och viljeimpulsen leder till en god gärning. Den gärningen blir till nytta.

Det är det som Herrens undervisning i detta kapitel handlar om på ett djupare plan.

Sabbat

Berättelsen börjar på en sabbat. Herren gör en god gärning på sabbaten. Ordet sabbat betyder vila. I ett tillstånd av vila görs en god gärning av Herrens kraft. Ingen människa förmår göra en god gärning av sig själv. Om gärningen är god, kommer kraften från Herren. Det ser ut som att den kommer från oss själva, och det är rätt att det ser ut så, men kraften kommer från Herren: "Änglarna i himlen har ... makt ... men de vill ändå inte något annat än det som är till nytta, och detta vill de såsom av sig själva men ändock av Herren." (UU 951)

Först när vi kan känna att det är med Herrens hjälp vi gör det goda, blir vilan verklighet. "Det som menas med evig vila från arbete och möda är känslan av glädje i att vara till nytta. ... Det gör att ängeln upplever en känsla av evig frid och vila." (ÄK 207)

Ödmjukhet

När man har kommit så långt, så *vill* man tjäna sina medmänniskor. Man har insett att all sann lycka kommer från att tjäna sina medmänniskor och därmed Herren. Kärleken till Herren och till nästan går hela tiden hand i hand. När man *vill* tjäna, så är frågan om ringhet, ödmjukhet helt ointressant. Man har upptäckt det som i Skrifterna kallas kärlek till nyttan (Latin: amor usus) Man vill ta den nedersta platsen, därför att man ser sig själv som en liten del i ett stort maskineri, där allt handlar om att ge av det man har till Guds rike. Det var det som en av gästerna plötsligt insåg: "Salig är den som får bli bordsgäst i Guds rike." (Luk 14:15)

Kraft från Herren

Det märkliga är att man i sin ringhet känner sig starkare än någonsin. Det beror på att man vet att man är förbunden med den största kraften av alla, den som kommer från Herren.

Efter uttåget ur Egypten, som är en bild av befrielse från andligt slaveri prisas Herren: "Då sjöng Moses och Israels barn denna lovsång : Jag vill lovsjunga HERREN ... HERREN är min starkhet." (2 Mos 15:1,2)

Ingen belöning

Om vi fortsätter att titta på de djupare budskapen, så är det samma kärlek till nyttan som det handlar om i exemplet med att "bjuda på middag eller

kvällsmåltid" utan att förvänta sig belöning. Belöningen har redan kommit genom en inre känsla av lycksalighet.

"'Lön vid de rättfärdigas uppståndelse' (Luk 14:14) är en invärtes lycksalighet av att göra gott utan belöning, vilken är en lycksalighet som kommer till änglarna från Herren, när de uträttar nyttor." (AC 6393)

"Denna lycksalighet försvinner så fort de tänker på belöning ... Orsaken är den, att de då tänker på sig själva och inte på nästan." (AC 6388)

Den genomgående principen är att änglarna vill ge mer än de vill ta. En sådan känsla är omöjlig, om man inte öppnar dörren som Herren klappar på och bjuder in Honom och blir kallad till Hans bröllopsmåltid. En sådan känsla av att vilja ge, vilja tjäna finns hos den som är ödmjuk, som vill ta den nedersta platsen, som vill ta sitt kors.

Vår uppgift

Vi avslutar med att ställa oss själva inför dessa tankar. Vi går till Herrens Ord och får undervisning. När vi i eftertanke och med en god viljeavsikt har prövat det vi har hört i Lukas 14:e kapitel, så

kan vi glädja oss åt att någon blir botad från plågor och bekymmer i livet.;

kan vi i överförd betydelse pröva att rädda ett barn eller en ox och inte skylla på något vi låtsas vara viktigare;

kan vi pröva hur det känns att inta den nedersta platsen i en alldaglig situation under veckan som kommer;

kan vi frivilligt ge något som gåva, där vi vet att vi inte kan räkna med en gentjänst;

kan vi låta hjärtat bli varmt, när vi vet att Herren vill något med oss;

kan vi ta vårt kors och säga nej till egoismen.

Allt detta *kan vi* göra, för:

"det skall heta: 'Bana väg, bana och bered väg. Ta bort stötestenarna från mitt folks väg.' Ty så säger den höge och upphöjde, Han som tronar till evig tid, och heter 'den Helige'. Jag bor i det höga och heliga, men också hos den som är förkrossad och har en ödmjuk ande." (Jes 57:14,15)

Amen!

Luk 14:1-27, 34-35:

När Jesus en sabbat gick in för att äta hos en av de ledande fariséerna, vaktade de på honom. Och se, en man som led av vatten i kroppen stod framför honom. Jesus frågade de laglärda och fariséerna: 'Är det tillåtet att bota sjuka på sabbaten eller är det inte tillåtet?' Men de teg. Han rörde då vid mannen och botade honom och lät honom sedan gå. Och han sade till dem: 'Om någon av er har en son eller så bara en oxe som faller i en brunn, skulle han då inte genast dra upp honom även om det vore sabbat?' Det kunde de inte svara på. När Han märkte hur gästerna valde ut de främsta platserna, berättade Han en liknelse för dem. "När någon bjuder dig på bröllop, ta då inte den främsta platsen vid bordet. Kanske någon av gästerna är mer ansedd än du. När den som har bjudit både dig och honom kommer och säger till dig: Lämna plats åt honom, då måste du skamsen inta den nedersta platsen. Nej, när du är bjuden, gå och sätt dig på den nedersta platsen. När värden kommer skall han då säga till dig: Min vän, sätt dig högre upp. Då blir du hedrad inför alla de andra gästerna. Ty var och en som upphöjer sig skall bli förödmjukad, men den som ödmjukar sig skall bli upphöjd. Han sade också till den som bjudit honom: 'När du bjuder på middag eller kvällsmål, bjud då inte dina vänner eller bröder eller släktingar eller rika grannar. Kanske de bjuder tillbaka, och du får din belöning. Nej, när du skall hålla fest, bjud fattiga och krymplingar, lama och blinda. Salig är du då, eftersom de inte kan ge dig något tillbaka. Du skall få din lön vid de rättfärdigas uppståndelse. En av gästerna som hörde detta sade till honom: 'Salig är den som får bli bordsgäst i Guds rike'. Jesus sade till honom: 'En man ville ordna en festmåltid och bjöd många gäster. När tiden för festen var inne, skickade han ut sin tjänare för att säga till de inbjudna: Kom, nu är allt färdigt. Men de började alla ursäkta sig. Den förste sade till honom: Jag har köpt en åker och måste gå ut och se på den. Jag hoppas du ursäktar. En annan sade: Jag

har köpt fem par oxar och är på väg att se vad de duger till. Jag hoppas du ursäktar. Ännu en annan sade: Jag har gift mig, och därför kan jag inte komma. Tjänaren kom tillbaka och berättade detta för sin herre. Då blev denne vred och sade till sin tjänare: Gå genast ut på gator och gränder i staden, och för hit fattiga och krymplingar, blinda och lama. Tjänaren sade: Herre, vad du befallde har jag gjort, men här finns ännu plats. Då sade herren till sin tjänare: Gå ut på vägar och stigar och uppmana enträget människor att komma in, så att mitt hus blir fullt. Ty jag säger er att ingen av de män som var bjudna skall smaka min måltid'. Stora skaror följde honom, och han vände sig om och sade till dem: 'Om någon kommer till Mig och inte hatar sin far och sin mor, sin hustru och sina barn, sina bröder och systor, ja, även sitt eget liv, så kan han inte vara Min lärjunge. Den som inte bär sitt kors och följer Mig kan inte vara Min lärjunge. ... På samma sätt kan ingen av er vara min lärjunge, om han inte avstår från allt han äger. Salt är bra, men om saltet mister sin sälta, hur skall man då göra det salt igen? Varken för jorden eller gödselhögen duger det. Man kastar bort det. Hör, du som har öron att höra med'.

(Översättning: Svenska Folkbibeln)

Arcana Cœlestia, nr 6388:

När de som är i den äkta kärleken utträttar nyttor och gör goda ting åt andra, är de i en sådan fröjd och lycksalighet, att de tycker sig först då vara i himlen. Detta får de av Herren – åt envar i enlighet med nyttorna. Men denna lycksalighet försvinner så fort de tänker på belöning, ty tanken på belöning ... gör den kärleken oren och förvänder den. Orsaken är den, att de då tänker på sig själva och inte på nästan.

Arcana Cœlestia, nr 6393:

'Lön vid de rättfärdigas uppståndelse' (Luk 14:14) är en invärtes lycksalighet av att göra gott utan belöning, vilken är en lycksalighet som kommer till dem från Herren, när de utträttar nyttor. Och de som älskar att

tjäna utan belöning, ju mer de älskar detta,
över desto ädlare nyttor blir de satta, och
[trots att] de verkligen är stora och mäktiga
jämfört med andra. ... tänker de verkligen
inte på höghet utan bara på att var till tjänst.

Förkortningar av Skrifterna:

AC =Arcana Cœlestia

UU =Uppenbarelsboken uppenbarad

ÄK =Äktenskapliga kärleken